

СТАНОВИЩЕ

От доц. д-р Силвия Иванова Варадинова, НХА

Относно процедура за провеждане на конкурс за заемане на академичната длъжност „професор“.

Професионално направление 8.2. Изобразително изкуство.

Конкурса за академичната длъжност „професор“ е обявен в „Държавен вестник“ – бр. 41/05.05.2026 г., по дисциплините „Теория и история на реставрацията“, „Реставрация на кавалетна живопис върху текстилна основа“ и „Реставрация на кавалетна живопис върху дървена основа и полихромирана дървена пластика“ за нуждите на катедра „Реставрация“ в Националната художествена академия, София.

Кандидат – доц. д-р Стефан Димитров Белишки.

Данни за кандидата

Доц. д-р Стефан Димитров Белишки представя за участие в конкурса хабилитационен труд на тема: „Иван Мърквичка. Технологично изследване на живописиста“, НХА, 2026 г., с обем от 302 страници, портфолио с обем от 101 страници, автобиография и наукометрична справка, която показва изцяло покриване на всички изискуеми от НАЦИД параметри.

Кандидатът е преподавател в катедра „Реставрация“, НХА. Защитил е докторска дисертация на тема „Стенописите на руски художници в църквите от XX век в България в контекста на тяхното опазване и реставрация. Проучване на стенописите в храм „Св. Николай Чудотворец“ (Руската църква)“, 2020 година. От 2007 година до днес е доцент в НХА, ръководител е на катедра „Реставрация“ от 2016 до 2024 година. От 2024 година до днес е Заместник-ректор по учебна и научна дейност, акредитация и качество на обучение в НХА.

Доц. д-р Стефан Белишки притежава успешна преподавателска кариера в катедра „Реставрация“, НХА, където е участвал в изготвянето и актуализирането на много от учебните дисциплини в специалността. Под негово ръководство са защитени многобройни дипломни и курсови проекти, ръководител е и на студентски практики по кавалетна и

стенна живопис. Кандидатът предоставя възможност за активно участие на студентите да се включват в професионалната сфера, пример за което са публикувани статии в съавторство със студенти. Инициатор е на провеждането на уъркшопи на различна реставрационна тематика, проведени пред студенти в катедра „Реставрация“. Също така по негова инициатива е изготвена нова магистърска програма „Опазване на подводното културно наследство“. Стефан Белишки е и хоноруван преподавател в НАТФИЗ, в СУ „Св. Климент Охридски“, също така е бил гост-преподавател в Сърбия и Черна гора и в Италия.

Доц. д-р Стефан Белишки притежава внушителна реставраторска практика, която включва многобройни реализирани проекти в областта на стенната и кавалетна живопис. Такива са например реставрациите на храмовете „Св. Николай Чудотворец“ (Руската църква в София), катедралния храм „Св. Неделя“ в София, „Св. Теодор“ в гр. Бобошево и др. Кандидатът е участвал в редица курсове и специализации свързани с реставрацията, което допринася безспорно за неговата практическа и научна работа.

Публикациите на доц. д-р Стефан Белишки са впечатляващо многобройни и са поместени в авторитетни български и чужди издания. В тях са отразени както чисто практически казуси, така и такива свързани с изследвания на техниката и технологията на различни произведения. Също така има участия в редица форуми и научни конференции. Всички тези резултати са предмет на 49 колективни и индивидуални публикации, 5 от които са реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация. Свидетелство за актуалността на публикациите са цитиранията на неговите статии в различни научни издания.

Свидетелство за високата професионалната и практическа работа на доц. д-р Стефан Белишки е и неговото членство в редица професионални български и международни организации: БНК на ИКОМ, Асоциация на реставраторите в България (Председател на АРБ от 2009 до 2016 г., член на Управителния съвет от 2003 – 2006 година), БНК на ИКОМОС (Председател на БНК на ИКОМОС от 2009 до 2017 година член на УС от 2005 до 2017), Секция „Реставрация“ на СБХ (от 2002 – 2008 година секретар на секцията), Вицепрезидент на Е.С.С.О. (European Confederation of Conservator-restorers' Organisations) 2013 – 2022 година.

Доказателство за ангажираността на доц. д-р Стефан Белишки в опазването на културното ни наследство, са и неговите реализиран авторски проекти свързани с проучване и реставрация на стенописи и кавалетни произведения, както и многобройни кутаторски проекти, които са отражение на неговия впечатляващ професионален, творчески и преподавателски опит.

Хабилитационен труд

Безспорна е актуалността и оригиналността на представения хабилитационен труд, в който е представено първото комплексно изследване за използваната технология от художника Иван Мърквичка. В монографията са представени анализите на 11 маслени картини от Иван Мърквичка съхранявани в НХГ, Музея на НХА и частни колекции.

Хабилитационният труд е достатъчно актуален, а разгледаните в него проблеми са представени на необходимото професионално ниво. Считаю, че текстът е добре структуриран, а научните приноси са придружени от богат илюстративен материал. При проведените изследвания са използвани съвременни техники и методи и въз основа на резултатите е извършен сравнителен анализ на получените резултати. При проучването основно място заемат неинвазивните научни методи за анализ. Проведените специализирани фотографски изследвания в различните области на електромагнитния спектър, позволяват да се открие информация за долнолежащите слоеве на живописния слой, като например авторска рисунка или авторски корекции. Също така може да се потвърди или изключи наличието на определен пигмент от палитрата на художника. Наред с фотографските изследвания са проведени и рентгенографски изследвания, инфрачервена спектроскопия с преобразуване на Фурие, рентгенова флуоресцентна спектроскопия, микро-Раманова спектроскопия, рентгенова дифракция, микроскопски изследвания на трайни препарати от напречни срезове, изследвания на текстилни нишки чрез поляризационна микроскопия и микрохимични цветни реакции. Резултатите и анализите от всички тези методи, използвани от автора, позволяват подробното изучаване на вида на платната, грундовете, пигментите, свързвателите и лаковете използвани от художника Иван Мърквичка. Проучените картини са обстойно описани и е отразена спецификата на всеки

един от анализиранияте обекти. Освен получените данни за материалния състав на картините в представената монография, получените данни са ценен източник за бъдещи сравнителни анализи и евентуална реставрационна намеса. Проведените изследвания имат безспорен принос за изучаването и по-доброто разбиране на техниката и технологията използвана от художника Иван Мърквичка. Това е първият труд в България посветен на изучаването на технологичните характеристики на определен художник, което прави изследването безспорно актуално и значимо, не само за реставрационната наука, но и за други специалисти в областта на изкуството (изкуствоведи, историци и други). Трудът притежава неоспорима практическа значимост и оригиналност и категорично няма съмнения за плагиатство. Използваната и цитирана литература в трудът е богата и изцяло представя разработките по темата. Книгата може да бъде използвана в процеса на обучение на студенти в катедра „Реставрация“. Това е несъмнен принос на кандидата, както в областта на обучението, така и в сферата на практическата реставрация.

Портфолиото на кандидата доц. д-р Стефан Белишки включва илюстрация на реставрационната дейност на голям брой средновековни и възрожденски икони, картини на български и чуждестранни художници и изпълнени реставрационни проекти на стенописи. Съпътстващите илюстрации дават подробна информация, както за състоянието на произведенията, така и за основните етапи от реставрационния процес. Всички проблеми решени от автора са свидетелство за високия му професионализъм и отговорност в сферата на опазването на културното ни наследство.

Заклучение

Кандидатът доц. д-р Стефан Димитров Белишки и представените от него документи и научни текстове отговарят на Правилника на НХА и изискванията на ЗРАС. Представеният хабилитационен труд е оригинален с безспорни приноси и е представен на необходимото високо ниво. Кандидатът е ръководител и участник в редица проекти свързани със опазването на културното наследство и има активна реставрационна практика. Стефан Белишки е безспорен авторитет в реставраторските среди в България и на международно ниво. На това основание, убедено предлагам на Научния съвет на НХА–София да избере

Стефан Димитров Белишки на академичната длъжност „професор“ в професионално направление 8.2. Изобразително изкуство, по дисциплините „Теория и история на реставрацията“, и „Реставрация на кавалетна живопис върху дървена основа и полихромирана дървена пластика“ „Реставрация на кавалетна живопис върху текстилна основа“ за нуждите на катедра „Реставрация“, НХА.

София

08.09.2026 г.

Подпис:

(доц. д-р Силвия Варадинова)